

Työterveyshuollon asema säilytettävä ennallaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa

Keskeiset työmarkkinajärjestöt katsovat, että työterveyshuollon asemaa osana terveydenhuollon kokonaisuutta ei tule muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Aseman muuttaminen vaikeuttaisi kohtuuttomasti sote-uudistuksen ja yhteisesti hyväksytyjen eläkepoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Keskustelu työterveyshuollon asemasta on tarkoituksenmukaista sen jälkeen, kun julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien palveluiden todetaan toimivan siten, että tarve työnantajien järjestämille terveyspalveluille on muuttunut olennaisesti ja työterveyden asiantuntemus työpaikkojen tukena on varmistettu. Silloinkin tulee huomioida työntekijöiden sairaanhoidosta saatava informaatio ja osaaminen ennaltaehkäisevien palvelujen ja työkyvyn tukitoimien kehittämiseksi, sekä työn ja työolosuhteiden vaikutus sairauden hoitoon ja mahdolliseen työkyvyttömyyteen.

Työterveyshuollossa toteutuu vuositasolla noin 5,1 miljoonaa sairaanhoitokäyntiä, noin 1,2 miljoonaa terveystarkastusta ja siellä tehdään noin 7,6 miljoonaa laboratoriotai kuvantamistutkimusta. Työntekijöiden työterveyshuoltoa ei rahoiteta yleisin julkisin verovaroin, vaan työnantajilta ja työntekijöitä perittävillä pakollisilla työtulovakuutuksen maksuilla sekä työnantajien suoran maksuosuudella. Esimerkiksi vuoden 2013 työterveyshuollon 776 miljoonan euron järjestämiskustannuksista työnantajat rahoittivat tosiasiallisesti 86,5 prosenttia ja työntekijät 13,1 prosenttia. Valtion osuudella (0,3 prosenttia) rahoitettiin yrityksien ja maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa.

Sote-uudistuksen tärkeimpiä tavoitteita ovat palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen sekä julkisen talouden kestävyysvajeen supistaminen. Nämä tavoitteet huomioon ottaen työterveyshuollon aseman ja tehtävien säilyttämistä puoltavat etenkin seuraavat seikat:

1. Terveyspalvelujen saatavuus

Jos työterveyshuollon sairaanhoitoa supistettaisiin, merkittävä osa nykyisistä työterveyshuollon sairaanhoitokäynneistä ja tutkimuksista kohdistuisi työterveyshuollon sijaan itsehallintoalueiden järjestämisvastuulla oleviin palveluihin. Itsehallintoalueille ei tule olemaan riittäviä resursseja vastata palvelujen kysynnän kasvuun, koska työterveyshuollon resursseja ei voida siirtää itsehallintoalueille.

Tämän seurauksena terveyspalvelujen kysynnän ja tarjonnan epätasapaino pahenisi ja palvelujen saatavuus heikkenisi. Jonot kasvaisivat entisestään.

2. Eriarvoisuus kasvaisi

Työterveyshuollon korvausten poistamisesta huolimatta työnantajilla olisi edelleen vankat perusteet jatkaa sairaanhoitopalvelujen järjestämistä. Työnantajilla ei ole aikaa odottaa, että työntekijät saavat tarvitsemansa palvelut julkisesta terveydenhuollosta, eikä siellä myöskään ole tarvittavaa

osaamista työkyvyn arviointiin ja ylläpitämiseen. Etenkin hyvässä neuvotteluasemassa olevilla työntekijöillä olisi edelleen perusteita neuvotella itselleen vähintään nykytasoiset työnantajan järjestämät terveyspalvelut. Työnantajien järjestämät palvelut voisivat olla jopa nykyistä kattavampia ja sisältöltään eritasoisia eri työntekijäryhmille, koska korvauskäytännön hyvään työterveyshuoltokäytäntöön sidotut työnantajan velvoitteet kaikille työntekijäryhmille samantasoisista palveluista poistuisivat.

Näiden syiden perusteella sekä eriarvoisuus palkansaajien ja muiden väestöryhmien välillä että palkansaajien kesken kasvaisi.

3. Eläkepoliittisten tavoitteiden saavuttaminen ja työterveyden asiantuntemus vaarantuisivat

Tuorein eläkeuudistus perustuu osin siihen, että työterveyshuollolla pystytään edistämään työntekijöiden työkykyä ja ehkäisemään työkyvyttömyyttä siten, että työurat pitenevät, keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä nousee ja kestävyysvajetta kurotaan umpeen.

Jos työterveyshuollon asemaa muutetaan, eläkepoliittisten tavoitteiden saavuttaminen vaarantuisi. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että itsehallintoalueilla ei olisi resursseja järjestää riittävästi palveluja, joissa on osaamista työntekijän työstä, työkyvyn arvioinnista ja yhteys työpaikkaan.

4. Hallitusohjelman mukainen 3 miljardin euron säästötavoite jäisi saavuttamatta

Itsehallintoalueiden olisi vastattava niiden järjestämisvastuulla olevien terveyspalvelujen kysynnän kasvuun. Julkiset menot kasvaisivat väistämättä, koska palvelut rahoitettaisiin pääosin julkisin verovaroin.

Työterveyshuollon rahoitustuottoa ei tähän tarkoitukseen voida käyttää. Jos työterveyshuollon korvaukset poistettaisiin, samalla sairausvakuutuksen työtulovakuutusmaksuista poistuisi se osa, joilla työterveyshuollon sairaanhoitokorvaukset rahoitetaan. Yleisesti hyväksyttynä periaatteena on ollut se, että pakollisilla työtulovakuutuksen maksuilla voidaan rahoittaa vain etuuksia ja palveluja, joiden saamisen edellytyksenä on työ- tai palvelusuhde. Työllistämiskustannusten kohtuullisena pitämisen näkökulmasta on tärkeää, että asumisperusteiset palvelut ja etuudet rahoitetaan yleiskatteisin verovaroin ja asiakasmaksuin.